

Examensarbete

Examensarbete i svenska 15hp

”Jag är inget cirkusmonster!”

En queerläsning av John Ajvide Lindqvists *Låt den rätte komma in*

Halmstad 2024-05-30

Disa Lundvall

Innehållsförteckning

1. Inledning.....	1
1.1 Syfte och frågeställningar.....	2
1.2 Sammanfattning av <i>Låt den rätte komma in</i>	3
1.3 Bakgrund.....	3
2. Tidigare forskning.....	5
2.1 Queer och sexualitet.....	5
2.2 Didaktiska ingångar.....	8
3. Teoretisk bakgrund.....	10
3.1 Foucaults pionjära idéer till queerteorin.....	10
3.2 Butler och queerteorin.....	12
4. Material och metod.....	14
5. Diskussionsavsnitt.....	15
5.1 Eli som <i>flicka</i>	15
5.2 Eli som <i>pojke</i>	18
5.3 Eli som <i>ingenting</i>	19
5.4 Triangelndrama och sexualitet.....	21
5.5 Filmatiseringarna av <i>Låt den rätte komma in</i>	23
5.5.1 Alfredsons filmatisering.....	23
5.5.2 Reeves filmatisering.....	24
5.6 Didaktiska implementeringar för romanen.....	24
6. Slutsatser.....	27
6.1 Sammanfattning.....	28
Referenslista.....	30
Litteratur:.....	30
Videos:.....	32

Abstrakt

Denna uppsats undersöker de queera perspektiven i John Ajvide Lindqvists roman *Låt den rätte komma in*. De metoder som tillämpats är en innehållsanalytisk- och motströmsläsning för att synliggöra de element som är relevanta för uppsatsen. Syftet är att bidra med en djupare förståelse av de queerteoretiska element som finns i verket kopplat till vampyren Eli som är androgyn samt att jämföra de två filmerna som finns till hands för att göra denna uppsats multimodal men också att bidra med en didaktisk reflektion. Det som undersöks i den didaktiska delen är både hur man kan skapa en god skolmiljö för att kunna ta upp ämnen som berör sexualitet och identitet men också just hur romanen kan användas.

Nyckelord: *Låt den rätte komma in*, Queerteori, Foucault, John Ajvide Lindqvist

Erkännande

Ett stort tack till Professor Daniel Möller för dina erfarna ögon och fantastiska diskussioner under framväxten av denna uppsats.

1. Inledning

”Jag är ingen flicka.’
Oskar fnös till. ’Vadå. Är du en *kille*, eller?’
’Nej. Nej.’
’Vad är du för nåt då?’
’Ingenting.’
’Vadå ’ingenting’?’
’Jag är ingenting. Inte barn. Inte gammal. Inte pojke. Inte flicka. Ingenting.’”
(Ajvide Lindqvist 2015:153)

I denna uppsats kommer en queerläsning att utföras av *Låt den rätte komma in* (2004) av John Ajvide Lindqvist. Detta verk valdes för dess många genrers och inriktningars skull: socialrealism, vampyrberättelse och könstillhörighet. Dock kommer fokuset att vara just en queerläsning. Ajvide Lindqvist har uttryckt en viss glidning gällande Eli, en androgyn vampyr, i verket. I ett videoklipp yppar han: ”The vampyre in this story is a young girl. At least for a long time we think so. And the protagonist meets her” [min transkribering] (Text Publishing 2009:1,55). I ett efterord till romanen uttrycker Ajvide Lindqvist sig om Eli på följande vis: ”Jag minns inte hur länge detta pågick innan jag på allvar började att krympa Eli, göra honom till något som i grunden är ett barn smittat med en hemsk sjukdom som gör att han måste döda människor och dricka deras blod” (Ajvide Lindqvist 2015:423-424). Ajvide Lindqvist ger enbart Eli manliga pronomen i sitt efterord i verket från 2015 trots Svenska Akademiens intag av pronomenet *hen* samma år (svenska.se). Detta tyder på en glidning mellan Ajvide Lindqvists egna uppfattning av Eli och därför är en queertolkning intressant att applicera på detta verk.

Till skillnad från socialrealismen finns det starka övernaturliga drag och eskapistiska inslag. En möjlig tolkning är nämligen att Eli skapas av Oskar som är den mobbade huvudkaraktären och använder hen för att fly undan den verklighet han är fast i. I samma intervju som nämnts ovan hintar Ajvide Lindqvist om att samma historia hänt honom själv. Romanen utspelar sig på platsen där han själv växte upp, Oskar är lika gammal som han var under denna tiden och fick hämnd på sina mobbare genom slutscenen och därför kan Oskar tolkas som Ajvide Lindqvists alter ego och att detta verk har självbiografiska inslag (Text

Publishing 2009:1,05-3,33). I ljuset av denna tolkning kan ett queerperspektiv också appliceras då Oskar valt att i sina eskapistiska drömmar göra denna karaktär queerfärgad. Analysen av detta verk med queera ögon är därför lika intressant oberoende av hur verket tolkas.

Verket börjar med inflytten i området Blackeberg och polisintervjun av åkaren som flyttat, vad han tror är, en far och en dotter. Redan vid denna tidpunkt formas bilden av individens kön, som senare avslöjas vara en vampyr (Ajvide Lindqvist 2015:8). Åkarens perspektiv framkommer i följande citat: ”När polisen i december slutligen spårade åkaren som kört flyttlasset, hade han inte mycket att berätta [...] Kom ihåg att det varit en man och hans dotter, söt tjej” (Ajvide Lindqvist 2015:8). Redan här skolas läsaren in i en könsdiskurs om att det söta barnet är en flicka och detta påverkar läsarens bild av allt som följer i verket kopplat till vampyren Eli.

I denna uppsats kommer Michel Foucault och Judith Butlers teorier om queer användas för att undersöka den könsneutrala vampyren som går under de båda namnen Eli och Elias. Mer specifikt kommer teorier om kön och genus kopplat till kultur samt vägran att se kön, tvånget att tala om det och maskerandet av samma företeelse kopplat till makten vissa kan utföra över andra tas upp. Distinktionen mellan vad som räknas till manligt/kvinnligt kommer också adresseras.

Didaktiken i detta är att kön och genus är en omtalad företeelse i samhället och hur lärare kan skapa ett fördelaktigt klassrumsklimat kommer att diskuteras samt varför det är så viktigt. Ett annat inslag är hur *Låt den rätte komma in* kan användas i den svenska skolan. En undervisning av denna vikt och av dessa ämnen behöver introduceras i ett visst klimat för att kunna tas emot på bästa möjliga sätt.

1.1 Syfte och frågeställningar

Syftet med uppsatsen är att bidra med en djupare förståelse av de queerteoretiska element som finns i *Låt den rätte komma in* kopplat till vampyren Eli men också att jämföra de båda filmerna som finns till hands för att göra denna uppsats multimodal samt att bidra med en didaktisk reflektion. Det är viktigt att poängtera att filmerna bara ska ses som ett komplement till romanen som är fokuset för denna uppsats. Queerteoretiska läsningar är intressanta då ett verk till synes utan queerinslag visar sig innehålla detta om en läsning med dessa glasögon genomförs.

För att uppfylla det fastställda syftet har följande två frågeställningar formulerats där den första utgör kärnan för denna uppsats:

- Hur bidrar författarens skildring av Eli som både *hon* och *han* till att utmana binära könsnormer och öppna upp för en queerläsning av karaktärerna i *Låt den rätte komma in*?
- Hur kan ett klimat skapas för att kunna läsa litteratur som tar upp frågor om kön och genus som *Låt den rätte komma in* och hur kan verket användas i undervisningen för en svensk kontext?

1.2 Sammanfattning av *Låt den rätte komma in*

Låt den rätte komma in handlar om en vampyr som går under namnen Eli och Elias och är könsneutral. Hen refereras till som både *han* och *hon* men antas av de flesta vara en flicka på grund av hens mindre kroppsform. Eli flyttar till Oskars område och de blir snabbt vänner och ett par samtidigt som Eli bor med en annan man vid namn Håkan. Elis sambo är pedofil och använder Elis brist på självständighet som ett sätt att få ömhet av hen. Eli lever på blod, något hens sambo Håkan mördar för att få hem och sedan försöker begå självmord. Dock dör han inte när han försöker ta livet av sig för att inte polisen ska kunna spåra brotten tillbaka till Eli. Oskar har samtidigt problem i skolan då han är utstött av sina klasskamrater och Eli hjälper Oskar med detta problem. Alltså består detta verk av ett triangeldrama med tre parter: Eli, Oskar och Håkan.

1.3 Bakgrund

För att ringa in forskningsfältet kring denna uppsats undersöks vad som redan har skrivits i queerfältet kopplat till *Låt den rätte komma in*. Hittills har en hel del forskning bedrivits för att koppla detta verk till flertalet områden men det som landar närmast området för undersökning i denna uppsats är ”Den okönade vampyren i John Ajvide Lindqvists alternativa skräckroman: *Låt den rätte komma in*” (2008) av Kristina Andersson. Eftersom Anderssons uppsats är från 2008 visar den på ett område inringat för ett halvtannat decennium sedan och den skiljer sig på ett antal plan. Anderssons uppsats refererar inte till

Foucault medan denna uppsats lägger vikt vid samma filosof. Detta kommer visa på andra perspektiv av *Låt den rätte komma in* som inte redan uppdagats. Anderssons uppsats undersöker mer än queerperspektivet som skräck i litteratur med fokus på vampyrberättelser, titeln och platsen (Blackeberg). Detta kommer inte förekomma i denna undersökning då detta är en ren queerläsning. Sedan 2008 har verket filmatiserats och detta kommer också att tas in i diskussionen om queer.¹

¹ *Låt den rätte komma in* behandlas i *Tidskrift för litteraturvetenskap* av Sofia Wijkmark men i ”Naturen och det kusliga: Nedslag i samtida svensk skönlitteratur” (2012) tas andra frågor än de queerteoretiska upp och kommer därför inte att behandlas ytterligare.

Låt den rätte komma in har också behandlats i *Svensk skräcklitteratur 2. Skeletter, svepta i likduk, står vid fönstret i det hemska Necropolis: från 1850-tal till 2010-tal* (2022) av Mattias Fyhr. Samma författare är en av de mest kända skribenterna inom svensk skräcklitteratur men då detta är en ren queerläsning kommer det nämnda verket inte att behandlas ytterligare.

2. Tidigare forskning

Tidigare forskning kommer att delas upp i de artiklar och böcker som berör queer och sexualitet samt de som berör den valda didaktiska ingångspunkten. Detta för att underlätta strukturen för när artiklarna används i diskussionen som också delas upp i en analys av verket *Låt den rätte komma in* och det didaktiska. Diskussionsdelen av verket och didaktikdelen kommer att vara tätt sammankopplat men behandlas genom olika ingångspunkter.

2.1 Queer och sexualitet

I ”Att läsa queert. Queerteoretiska perspektiv på skönlitteratur” av Sam Holmqvist tas flera viktiga aspekter för denna uppsats upp. Hen menar på att straighta normer skärskådas i en queerteoretisk läsning och mer specifikt de som handlar om kön och sexualitet. Att göra en queerläsning innebär att undersöka ”erfarenheter, känslor och identiteter inom spektrumet hbt (homo- och bisexuella och trans- och intersexpersoner)” (Holmqvist 2020:169). Vidare är ett sätt att avslöja homosexualitet i texter att läsa motströms vilket innebär att leta efter queera läckage alltså hitta underliggande sexism och homosexualitet (Holmqvist 2020:175).

Foucault lade grunden för queerteorin med hans första del i *Sexualitetens historia*. Här tas bland annat upp att det inte fanns någon sexualitet före slutet av 1800-talet. Samkönade har förstås utfört sexuella akter och skamliga sådana för tiden men det sågs bara som en sexuell praktik. Sedan kom de som hade sexuellt umgänge med samkönade att bli en speciell människotyp och ett tredje kön. ”Foucault dog innan queerteorin tog form, men flera av hans verk lade grunden till fältet” men det som gjorde denna bokserie så inflytelserik är att de kategorier vi tar för givet är historiskt betingade (Holmqvist 2020:171). Foucault kommer att behandlas ytterligare i 3.1 då detta är en av teorierna till grund för denna uppsats.

En annan filosof som påverkat queerteorin är Judith Butler. Butler menar på att kön är performativt, alltså att det skapas genom handlingar och repetition. Butlers syn är att individen är en effekt av praktiker, institutioner samt normer och har ingen ursprunglig inre sanning och skiljer inte på kön och genus (Holmqvist 2020:171). Butler kommer att behandlas ytterligare i 3.2 då hen tillsammans med Foucault kommer att utgöra teorierna för denna uppsats. Vidare förklaras hur vi förstår oss själva och att det är en ständig växelverkan och process mellan kropp, tanke och omgivning (Holmqvist 2020:172). Sedan går Holmqvist in på cisonormativitet vilket innebär att människan uppfattas som samma kön hela livet. Ett

exempel som ges är att födas som pojke, växa upp som pojke och identifieras och förstås som man hela livet (2020:172).

Ett begrepp som tas upp är queera läckage som innebär att synliggöra system genom små förskjutningar eller sprickor. Detta är oundvikligt då system inte är så självskrivna som de verkar och genom sprickorna kan ramverket synas. Sprickorna är ”där det märks att den heterosexuella matrisen är konstruerad, att normen inte är naturgiven” (Holmqvist 2020:173). I detta finns det en känd triangel som innefattar två män och en kvinna där begäret männen emellan övertrumfar det mellan dem och kvinnan som kallas den queerteoretiska triangelläsningen (Holmqvist 2020:174).

Ett annat begrepp som tas upp är tvåsamhetsnormen och det innebär att ha en partner åt gången, varken fler eller färre. Precis som att det är utanför normen att ha flera partners åt gången är det utanför normen att vilja ha en partner utan sexuellt umgänge (Holmqvist 2020:177). Det är viktigt att poängtera att den monogami som uttrycks av Holmqvist kopplas till västvärlden och att andra normer förekommer på andra ställen i världen. Det är också viktigt att ha rätt typ av partner vid rätt tidpunkt i livet och detta kallas queer temporalitet (Holmqvist 2020:177).

Holmqvist tar även upp karaktären Tintomara i Carl Jonas Love Almqvists konstfulla roman *Drottningens juvelsmycke* (1834) som ett exempel på en karaktär som växelvis beskrivs som flicka och pojke, alltså en transgestalt. Men i forskning används kvinnliga pronomen och Tintomaras kvinnonamn. Under uppsättningar på teatrarna har rollen nästan enbart spelats av ciskvinnor. En faktor i Almqvists verk som älskas är att Tintomara är androgyn men samtidigt görs samma karaktär ändå oftast om till en kvinna. Holmqvist påpekar hur det är lättare att älska en androgyn kvinna än en man som en möjlig förklaring (2020:179).

I ”Androgynens kön - en feministisk läsning av C.J.L. Almqvists *Drottningens juvelsmycke*” av Anna Cavallin beskrivs Tintomara som androgyn, könlös eller tvekönad (Cavallin 2005:213-214). Det finns ett försök att klassificera Tintomaras kropp för att inte rubba ordningen som ska finnas (Cavallin 2005:221-222). Foucault menar att kön ska bekännas och ett sätt att tvinga fram bekännelse är med tortyr just för att kunna klassificera och kategorisera (Cavallin 2005:222). Tintomara jämförs med en katt och ”[d]jurliknelserna ger olika associationer om könstillhörighet. Katten som symboldjur förknippas ofta med kvinnlig sexualitets traditionellt negativa konnotationer av nyckfullhet, trolöshet (jämfört med den trofasta hunden) och smeksamt koketteri” (Cavallin 2005:225). En katt är något Eli också jämförs med vilket ytterligare förstärker likheterna mellan Tintomara och Eli.

Anna Höglunds ”Den impotente vampyren? Vampyrer och sexualitet i den samtida vampyrromanen” beskriver bland annat sexualiteten kopplat till vampyrgenren. Jones menar på att det finns en sexuell anspelning på sugandet av blod och kärlek (i Höglund 2010:3). Det finns en teori om att speciellt unga pojkar upplever en onaniglädje när de ser en potent vampyr förgripa sig på ett kvinnligt offer vilket då anspelar på det sexuella i blodsugandet (Höglund 2010:3). Höglund går vidare med en queer koppling och att ”kring homosexualitet har vampyren kommit att bli föremål för en mängd tolkningar som syftat till att förklara hur de som avvikit ifrån den accepterade heterosexuella normen uppfattas av samhället” (2010:3). Vad forskningen visat är att vampyren är en potent erövrare som med lust och begär bryter de sexuella tabun som den västerländska kulturen ställt upp (Höglund 2010:3).

Höglund fortsätter med ett centralt inslag i vampyrlitteraturen som är att förklara dolda begär och trauman. Under 1700- och 1800-talet sker ofta detta i form av själens bikt och bekännelse av vampyrens offer eller andra i dess omgivning, detta är också något som lever kvar till nutid men att vampyren numera också biktar sig (2010:3). Oftast förlorar vampyrer sin sexuella potens. Detta kan vara genom kastrering, avstånd eller att förvandlingen skedde som barn och då inte får uppleva sexuellt umgänge som vuxen (Höglund 2010:5-6). Offret upplever en intensiv erotisk laddning när deras blod dras, något som vampyren föraktar (Höglund 2010:7). Detta förakt kommer bland annat av att människans sexualitet har spårat ut och ett exempel på detta är människan som pedofil (Höglund 2010:7). Människan som pedofil kan kopplas till Håkans avvikande dragning till unga pojkar som nämnts i avsnitt 1.2.

I ”Att skriva transhistoria. Cisnormativitet och historiens könsöverskridare” av Sam Holmqvist förklaras hur personer kan beskriva sig som andra kön än de tilldelat sig vid födseln och som kvinnor och män eller en blandning (2016:31). En normativ könsuppfattning beskriver en man eller kvinna och tilldelas det nyfödda barnets kropp och bara med omgivningens syn kan en person ses som något annat (Holmqvist 2016:32). Vidare berör Holmqvist trans för samhälleliga fördelar men att det då oftast var kvinnor som identifieras som män (2016:33). Detta finns det en rimlighet i då det kan vara att undkomma en snäv kvinnoroll (Holmqvist 2016:33).

Maria Nilson har i ett kapitel skrivit om genus, sexualitet och makt i vampyrberättelser.² I ungdomsromaner förekommer ofta en förvandling, detta speglar att ungdomars kroppar förvandlas och att detta kommer att påverka ens identitet (Nilson 2017:149). Pulliam

² Kapitlet heter ”Om genus, sexualitet och makt i fantastik och vampyrberättelser för ungdomar”.

argumenterar för att monstret ofta gestaltas som hjälten eller som någon som läsaren känner sympati för, särskilt när det gäller en flicka, som behöver anta monsterliknande drag eller bli ett monster själv för att överleva i en utsatt och underordnad position (i Nilson 2017:151). En annan del som tas upp är att inte känna sig hemma i sin kropp och att vara något emellan en pojke och flicka (Nilson 2017:156-157). Detta kan passa in på Eli. Den tredje företeelsen som kommer att diskuteras är flickmaktssdiskursen och Rädda Ofelia-diskursen. Dessa är motsägande då makt åt flickorna går emot den med att flickor ses som sårbara offer med fokus på bräckliga kroppar (Nilson 2017:158).

2.2 Didaktiska ingångar

I ”Reading LGBT-Themed Literature with Young People: What’s Possible?” tar Caroline T. Clark och Mollie V. Blackburn upp att klassrum i English language arts kan vara ett utrymme att arbeta mot homofobi och sexism i skolan och ett av de bästa sätten att göra detta är genom att läsa LGBT-litteratur (2009:25). Studenter är splittrade vad gäller lärares involvering i dessa ämnen då vissa tycker att lärare ska förhålla sig neutrala och opolitiska medan vissa omfamnar dessa ämnen med lärares involvering (Clark & Blackburn 2009:25). Oavsett elevernas inställning tycker lärare att det är svårt att undervisa om detta då ingen explicit utbildning ges (Clark & Blackburn 2009:25). Vidare kan läsningen av dessa verk ge en negativ effekt om institutionen bakom den ses som homofobisk och heterosexistisk (Clark & Blackburn 2009:26). Då kan både läsningen och skolan kännas hatfull och ovälkommande (Clark & Blackburn 2009:26). Att i sin undervisning placera eleverna som heterosexuella och homofober främjar heterosexism och homofobi i skolan (Clark & Blackburn 2009:28). Under läsningen av LGBT-litteratur ska eleverna ses som LGBT-personer eller deras heterosexuella allierade (Clark & Blackburn 2009:28). Detta funkade bättre då homofobi sågs som icke-normativt när eleverna sågs som LGBT-personer eller deras heterosexuella allierade (Clark & Blackburn 2009:28). Slutligen tar författarna upp att lärare inte kan och inte borde vara utan värderingar, neutrala och opolitiska (Clark & Blackburn 2009:31).

Michael Weinberg menar att det finns ett visst språk att förhålla sig till i ”LGBT-Inclusive Language”. Lärare spenderar tid, energi och pengar på sina klassrumsklimat och elever som känner att de hör hemma där de är gör ett bättre jobb i sina studier (Weinberg 2009:50). Hur lärare använder språk kan leda till att LGBT-elever får en större acceptans för sig själva och uppvisar ett mönster av respekt och rättvisa mot andra (Weinberg 2009:50). I denna artikel

finns en lista med tio punkter för lärare som vill använda ett LGBT inkluderande språk och den första är att inte anta att alla är heterosexuella, för att gå vidare till att inte anta att LGBT är ett problem. Några andra punkter är att inte dela med dig av det du fått tilldelat i förtroende, låt eleverna välja etiket själva innan du använder den och etiketter kan vara exempelvis bisexuell eller lesbisk och anta inte att en elevs könsliga och biologiska identitet är samma. Uttryck gällande sexuell preferens skall inte användas för det speglar en idé om att detta skulle vara ett val utan använd istället sexuell läggning, sedan är det viktigt att tänka på hur makt uttrycks för att inte marginalisera homosexuella genom att säga att något är *gay* samt använd inte negativa kommentarer om könsliga uttryck som 'bete dig som en man' (Weinberg 2009:50). Weinberg lägger vikt vid att vara uppmärksam på oavsiktlig heterosexism vilket innebär att i stället för pojk- eller flickvän är det bättre att säga partner och att använda könsneutrala pronomen och sist konfrontera mobbning och partiskhet (2009:51).

Följande artikel tar upp fyra tankar LGBT elever har om hur lärare skulle kunna göra för att göra deras skola tryggare. Abe Louise Young tar i "LGBT Students Want Educators to Speak Up for Them" upp att sociala och emotionella behov går hand i hand med akademiska behov och att deras akademiska resultat kommer lida om de blir utsatta fysiskt eller psykiskt under sin skoltid (2012:8). Den första punkten är att ingripa när *gay* användas och först sätta omedelbart stopp och förklara varför en sådan kommentar inte är acceptabel för att senare låta eleverna fråga frågor och bli vänner igen. Om beteendet inte ändras kommer åtgärder vidtas (Young 2012:9) vilka åtgärder förklaras inte ytterligare. Nästa punkt är att undersöka språket i klassrummet och hur meningen för ett ord ändras i olika kontexter. Hur ordet *gay* används är en fråga som måste ställas (Young 2012:9). Nästa punkt är att erkänna att heterosexuella ungdomar också lider i ett anti-LGBT klimat. Heterosexuella elever som uppfattas som homosexuella blir också mobbade. Den sista punkten är att identifiera LGBT frågor som en kvinnorätsfråga eller etnicitetsfråga. Allt detta ska sättas i bruk för att säkerställa fysisk och emotionell säkerhet för LGBT-studenter (Young 2012:10).

3. Teoretisk bakgrund

Queerteorin har definierats på olika sätt och följande definition kommer stationära exempel för de ingångar till teorierna som följer: ”Kärnan i queerteorin utgörs av en kritisk analys av antagandet att en viss relation mellan de tre faktorerna *kön*, *genus* och *sexuellt begär* är självklar, enhetlig och ’naturlig’” (Berg & Wickman 2010:10). Alla dessa företeelser kommer att beröras i diskussionen. I alla fall kommer det queera inte att ses som naturligt i Blackeberg men detta kommer att tas upp ytterligare (i avsnitt 5).

Bakgrunden till denna uppsats kommer vara Foucaults och Butlers teorier om kön, sexualitet och queer. Foucault är en pionjär inom queerteorin innan samma fält blev ett fält och Foucauldianska teorier ligger till grund för flera andra forskare inom detta område. Butler är ett viktigt namn inom samma område och är en av de som starkt påverkats av Foucault och därför kommer dessa teorier att lägga grunden för denna uppsats.

3.1 Foucaults pionjära idéer till queerteorin

Foucault var en fransk filosof och historiker som testade och analyserade normer från 1800-talet som då var allmänt accepterade. Hur samhället kontrollerar sexualitet och demonstrerar och utmanar den allmänna förståelsen av sexualitet präglar hans verk. Vägran att se kön, tvånget att tala om det samt maskerandet av samma företeelse kopplat till makten vissa kan utföra över andra är ämnen som utvecklats i hans första volym *Sexualitetens historia* som är uppdelad i fyra delar (1978-2018) och handlar just om västvärlden kopplat till sexualitet. Den volym som studerats är den första ”Viljan att veta” som kommer att förklaras vidare i följande avsnitt då Foucaults analys av interrelationerna av kunskap, makt och sexualitet var viktiga katalysatorer för queerteorin (Spargo 1999:8; Berg & Wickman 2010:25).

Som en introduktion till Foucaults teorier kommer här en utveckling av samhällets syn på kön. Under 1800-talet hade könet kopplats till två skilda kunskapsområden. Dessa är fortplantningsbiologin som utvecklats kontinuerligt enligt allmänna vetenskapliga normer, och könsläkarvetenskapen som utformats efter andra regler. Mellan dessa kunskapsområden förekom inget utbyte och ingen påverkan (Foucault 1980:71). Det finns, kopplat till kön, en vägran att se och höra men mer specifikt en vägran för det som människan försökte visa eller formulera (Foucault 1980:72). En antites i detta är att utbildade personer får betalt för att

lyssna på människors könliv och att "föräldrarnas sängkammare" är det enda stället samhället liksom hemmet finner en plats för sexualitet (Foucault 1980:10, 14). Barn betraktades inte som bärare av ett kön, vilket står i kontrast till den öppenhet som finns i samtal om könliv ur ett medicinskt perspektiv (Foucault 1980:10). Trots det mörkklagda och det censurerade fanns det fortfarande där under borgarnas yta kvävt under förbud och förtryck (Spargo 1999:11).

La Salpêtrère Charcots sjukhus kan tjäna som ett exempel för att människan kring och om könet har byggt upp en apparat för att få fram sanningen och sedan maskera den i sista stund (Foucault 1980:72-73). Könet har inte bara varit en fråga om "sensation och njutning, om lag eller förbud, utan också om sant och osant" (Foucault 1980:73). Sjukhuset var en apparat för observation med sina undersökningar, förhör samt experiment men det var också en drivkraft med exempelvis offentliga presentationer, personal som spionerar, organiserar, provocerar, noterar, rapporter samt samlar iakttagelser och personakter (Foucault 1980:72-73). Trots denna övervakning finns det som nämnt en maskeringsmekanism som kommer in i sista sekund. I personakterna stryks allt om könet som patienterna sagt och visat men även det som läkarna själv sett, framkallat, drivit, och som de publicerade iakttagelserna utelämnat (Foucault 1980:73). Detta refereras till som ett "spel" och berör sanningen och könet, ett arv av 1800-talet som fortfarande hänger kvar (Foucault 1980:74).

Det finns två procedurer för att få fram sanningen om könet och det ena är *ars erotica* som går ut på att blotta sanningen i kärlekskonsten och mer specifikt själva njutningen "utvunnen som övning och upptagen som erfarenhet" (Foucault 1980:74). Njutningen ska bedömas utifrån sin intensitet, sin specifika kvalitet, varaktighet samt åverkan på kroppen och själen (Foucault 1980:74-75). "Inte nog med det: detta vetande bör föras tillbaka efter hand i den sexuella utövningen själv för att påverka den liksom inifrån och förstärka dess effekter" (Foucault 1980:75). Den påverkas inifrån för att förstärka dess effekt och bildar då ett vetande som bör förbli hemligt men inte på grund av skam utan för att det annars skulle förlora sin verkan och kraft vid spridning (Foucault 1980:75). En viktig komponent är förhållandet till mästaren som sitter inne med hemligheterna "han ensam kan föra det vidare på det esoteriska sättet och i form av en invigelse, där han med ett vetande och en stränghet utan vank leder lärjungens vandring" (Foucault 1980:75).

Det andra är *scientia sexualis* vilket är ett maktvetande för att få fram sanningen om könet genom bekännelse (Foucault 1980:75). Förr kunde bara legitimering ske genom andras referenser och sina förbindelser med andra men detta blev tillslut en legitimering genom ett utlåtande av sig själv (Foucault 1980:76). "Man bekänner, eller man tvingas bekänna. Är

bekännelsen inte spontan, eller framtvungad av inre drift, så pressas den fram; man jagar upp den i själen eller man sliter ut den ur kroppen” (Foucault 1980:77). Från den kristna botgöringen har huvudämnet för bikt varit könet som också sägs döljas (Foucault 1980:79). Män, kvinnor och barn talade om sina önsningar, känslor, tankar, synder, sjukdomar, brott och sanningar kopplat till sexualitet (Spargo 1999:15). Genom den maktstruktur som kopplas till bekännelsen kan detta inte komma uppifrån utan bara underifrån som ett framtvungat uttalande. Makten ligger dock inte i den framtvungade talaren utan den tiggande lyssnaren och då ”[i]nte hos den som vet och har svar, utan hos den som frågar och hålls för ovetande” (Foucault 1980:81). Det finns i detta ingen inverkan på mottagaren utan bara på bekännaren (Foucault 1980:82). Detta speciellt då fixeringen låg i att finna den skamfulla sanningen om sexualitet (Spargo 1999:15).

3.2 Butler och queerteorin

Genus är ett av Judith Butlers områden av studier och i detta fält har ett flertal böcker publicerats (Berkeley.edu), ett verk kopplat till detta område som kommer att användas i denna uppsats är *Genus trubbel: feminism och identitetens subversion*. Detta verk är tveklöst det som haft störst inflytande på queerteorin (Spargo 1999:52). Butler är också inspirerad av foucauldianska teorier (Spargo 1999:52). Ämnen som speglar kön, genus och dess kulturella påverkan samt distinktionen mellan vad som räknas till manligt/kvinnligt kommer att tas upp. Sist kommer även performativitet att förklaras ytterligare.

Det finns en distinktion mellan kön och genus. Könet är orubbligt medan genus är kulturellt konstruerat. Dock menar Butler på att genus inte är orsakat av könet och inte heller orubbligt som det har verkat som (2007:55). Hen menar att *män* inte måste kopplas till manskroppen och *kvinnor* till kvinnokroppen och det finns inte heller två genus. Genuskonstruktionen är oberoende av könet och genus är fritt flytande. Ett exempel är att *man* och *maskulin* kan beteckna en kvinnlig kropp som en manlig och en *kvinna* och *feminin* kan beteckna en man (Butler 2007:56). Detta relaterar till Simone de Beauvoir som menar på att människan inte föds till kvinna utan blir det och att genus är konstruerat. I detta finns en aktör som skulle kunna anta något annat (i Butler 2007:58). Det är kulturellt att förmoda något kopplat till sitt kön och det är då ett kulturellt tvång att bli kvinna och inte att människan föds till det (Butler 2007:58).

Det finns en distinktion mellan själ/kropp och manlighet/kvinnlighet där det kulturella förknippar själ med manlighet och kropp med kvinnlighet (Butler 2007:63). Beauvoir hävdar ”att kvinnokroppen är markerad i den mansdominerade diskursen, medan manskroppen i och med att den sammanfaller med det universella förblir omarkerad” (i Butler 2007:63). I distinktionen mellan kropp och själ finns en underordning och hierarki: ”Själen lägger inte bara under sig kroppen; emellanåt hyser den fantasier om att helt och hållet kunna lämna sin kroppshydda” (Butler 2007:63).

Butler förklarar begreppet performativ som en akt av att bli (1988:519). I detta fall tas kön upp och att människan blir ett kön och att kön inte är en stabil identitet (Butler 1988:519). Butler förklarar att: ”gender is instituted through the stylization of the body and, hence, must be understood as the mundane way in which bodily gestures, movements, and enactments of various kinds constitute the illusion of an abiding gendered self” (1988:519).

4. Material och metod

Jag har utfört en djupgående och noggrann innehållsanalytisk läsning med fokus på det queerteoretiska perspektivet för att kunna genomföra en queerläsning av verket *Låt den rätte komma in*. Romanen lästes motströms (Holmqvist 2020:175) för att skärskåda de heterosexuella normerna och då hitta luckor där det queerteoretiska perspektivet lyste igenom. Det relevanta från detta verk har sedan kopplats till de teorier och forskning som finns inom ämnet för att svara på de frågor som ämnas besvaras i denna uppsats: ”Hur bidrar författarens val av att skildra Eli som både *hon* och *han* till att utmana binära könsnormer och öppna upp för en queerläsning utöver Eli av *Låt den rätte komma in*?” samt ”Hur kan ett klimat skapas för att kunna läsa litteratur som tar upp frågor om kön och genus som *Låt den rätte komma in* och hur kan verket användas i undervisningen för en svensk kontext?”.

En stor del av denna uppsats har varit att söka relevanta sekundära källor för ändamålet och materialet har då varit det sekundära (relevanta artiklar och böcker) och primära materialet (*Låt den rätte komma in*). Flera sekundärkällor har i processen valts bort för att skapa denna metastudie och detta bidrar med en hög validitet och reliabilitet då de undersökta sekvenserna kan jämföras med nämnda relevanta artiklarna.³ Mycket av det som används är kända termer och kan därför appliceras på andra verk och i längden göra resultatet generaliserbart.

Diskussionen kommer att inledas med en förklaring till varför queerteorin är intressant att forska inom för att sedan gå in i tre underrubriker kopplat till de tre könstillhörigheterna Eli kan kopplas till: *flicka*, *pojke* och *ingenting*. Senare kommer Elis involvering i triangeldramat mellan de två männen i hans liv och sexualiteten kopplat till hen och Håkan diskuteras i rubriken som följer för att senare bli multimodal med filmerna och sist kommer den didaktiska ingången tas upp.

³ Att det som avses att undersökas granskas visar på god validitet och med reliabilitet menas att undersökningen har utförts på ett tillförlitligt sätt (Patel & Davidson 2019:129).

5. Diskussionsavsnitt

Foucault menar som nämnts att barn inte sågs som bärare av ett kön (Foucault 1980:10). Detta är intressant då det finns flera antaganden om Eli/Elias som *flicka*, *pojke* eller *ingenting*. Detta kommer att dominera diskussionen i denna uppsats och därför kommer det att finnas tre indelningar för varje könslig kategorisering (5.1, 5.2 & 5.3) där just dessa könsliga uppdelningar kommer att diskuteras. Dock kommer Elis dubbla namn som Eli och Elias inte användas utan bara Eli för att simplificera för läsaren och *hen* som pronomen av respekt för Elis egna identifikation som ”ingenting” (Ajvide Lindqvist 2015:153).

5.1 Eli som *flicka*

Eli presenteras i *Låt den rätte komma in* som flicka när hen möter Oskar för första gången. ”Ljuset var tillräckligt för att avgöra att det var en flicka” (Ajvide Lindqvist 2015:35). Här får läsaren också en beskrivning av Eli som mörkhårig med ett litet ansikte och stora ögon men med en mörk röst (Ajvide Lindqvist 2015:35). Redan här har läsaren blivit placerad i en diskurs som meddelar att Eli är en flicka, något läsaren då läser in allt efter för att passa i denna diskurs.

Inte bara Oskar har fått uppfattningen om att barnet är en flicka. För att koppla tillbaka till inledningen tror åkaren att han flyttade en man och hans dotter vilket redan där skapar en diskurs läsaren läser in i istället för motströms (Ajvide Lindqvist 2015:8). Eli ses i allmänhetens ögon som en flicka och ett annat exempel är när receptionisten Maud på sjukhuset Håkan är inlagd på, ser hen och antar att Eli är en flicka (Ajvide Lindqvist 2015:224). I samhällets ögon finns det en diskurs att flickor ser ut på ett visst vis och där passar Eli in.

Elis klädsel kan påverka samhällets syn på hen som flicka. När Oskar först träffar Eli har hen en rosa tröja på sig (Ajvide Lindqvist 2015:36). Detta kan ses som ett följande av flicknormen och det performativa skapandet av kön genom handlingar och repetition (Butler 1988:519). Eli beskrivs som att se skör ut i sin tunna rosa tröja, vilket är något som också kan passa den performativa normen av vad som uppfattas som feminint (Ajvide Lindqvist 2015:37). Rosa speglar femininitet (Meghamala *m.fl.* 2016:120) och då det performativa könet Eli fått tilldelat sig av samhället. Detta är som förklarar första blicken Oskar får av Eli och därför speglar det hans framtida syn av hen.

Vid ett annat tillfälle som Oskar och Eli ses har hen på sig en röd t-shirt och vita trosor (Ajvide Lindqvist 2015:240). Detta speglar också den kvinnliga diskurs som läsaren blivit närd av att bära trosor och inte kalsonger. Eli följer den norm som samhället har av kvinnor och på det viset, performativt, följer det kön som hen blivit tilldelad av samhället. Rött enligt Meghamala *m.fl.* drar ögonen till sig och symboliserar kärlek och att ge (2016:117). Då den röda t-shirten bars ihop med de vita trosorna kan det ses som att Oskars ögon skulle dras till den röda t-shirten och bort från de vita trosorna och kan också spegla Elis kärlek till Oskar.

Precis efter blottandet av sitt kön, eller avsaknandet av kön, för Oskar får Eli låna kläder och väljer då en klänning, vilket kan ses i ljuset av La Salpêtrère. Detta handlar om att exponera sanningen om könet för att sedan maskera den (Foucault 1980:72-73). Eli får chansen att välja vilka kläder hen vill ha och väljer då en klänning som kan ses som ett traditionellt kvinnligt plagg (Ajvide Lindqvist 2015:313). Om Eli valt jeans och t-shirt kunde detta ses som det könsneutrala och då följa den bild hen framfört av sig själv med exempelvis inledningens citat. Här blottar Eli sig själv och maskerar sig bakom fasaden av en kvinna. Foucault uttrycker det som ett ”spel” och berör sanningen och könet, ett arv av 1800-talet som fortfarande hänger kvar (1980:74). Detta spel kan också ses som ett spel från Oskars håll. Istället för att välja kläder som Eli får låna låter han hen välja själv som för att se vad hen kommer att välja. Oskar verkar bli förvånad av valet då han uttrycker: ”Det är ju-” men blir avbruten av Eli (Ajvide Lindqvist 2015:313). I denna del av verket refereras Eli till som ”honom” (Ajvide Lindqvist 2015:313) och detta kan spegla synen Oskar har och klänningen passar inte den diskurs han omplacerat Eli i.

Denna bekännelse i form av att blotta sin kropp kan ses som en *scientia sexualis* (Foucault 1980:75). Oskar sitter i maktposition då han överväger att detta är för mycket sedan Eli bekände att hen heter Elias och Oskar är rädd för att bli kallad homofobiska namn (Ajvide Lindqvist 2015:271). Oskar hade kunnat overse att Eli var vampyr men inte pojke och han skulle inte kunna vänja sig vid detta, det är för mycket (Ajvide Lindqvist 2015:271). Detta speglar Oskars sexualitet, att han är mer bekväm med att Eli skulle vara vampyr än en pojke. Andersson noterar att det är värre att vara homosexuell än vampyr i Oskars ögon (2008:19) och i detta maktförhållande blottar Eli sig för Oskar genom sin kropp.

Eli jämförs vid flera tillfällen med en katt. Både hens smidighet men också hens pupiller i dess avsmalning påminner om en katt (Ajvide Lindqvist 2015:52, 64, 186). Katter menar Cavallin (2005:225) jämförs med kvinnlig sexualitet något som då tyder på Elis kvinnlighet och förstärker hens koppling till flickkönet. Precis som Tintomara i *Drottningens juvelsmycke*

jämförs Eli med katter (Cavallin 2005:225). Detta är bara en av de likheter Eli och Tintomara delar och fler likheter kommer att undersökas närmare i nästa stycke.

Huvudkaraktären i *Drottningens juvelsmycke*, överskrider de könskategorier som har etablerats (Holmqvist 2020:179). Precis som Eli uppfattades huvudkaraktären Tintomara som både en flicka och en pojke (Holmqvist 2020:179). ”Alla älskar att Almqvists androgyn växlar kön, men de flesta gör hen till kvinna” (Holmqvist 2020:179). Det samma händer med Eli då de flesta gör hen till kvinna men till skillnad från Tintomara spelar rollen med kvinnokläder och inte växlar mellan pojktaktiga och flickaktiga kläder (Holmqvist 2020:179). Håkan är en före detta svensklärare och hans favoritverk är *Drottningens juvelsmycke* som han överväger att låna när han är i stan för att köpa sex. En bok han ”älskat” och använt i sin undervisning (Ajvide Lindqvist 2015:39). *Drottningens juvelsmycke* speglar mer än Håkans lust att läsa och ett gammalt liv, det speglar liknande karaktärer, Eli och Tintomara.

Distinktionen mellan kropp och själ där kropp är det kvinnliga (Butler 2007:63) visar på den syn samhället har av Eli. Kvinnokroppen är markerad och manskroppen omarkerad (Beauvoir i Butler 2007:63). Elis kropp är vid flera tillfällen omdiskuterad. Det påpekas vid flera tillfällen hur liten och späd hen är och utan bröst. Ett exempel är:

De små bröstvårtorna såg nästan svarta ut mot hennes vitbleka hud. Överkroppen var smal, rak och utan konturer. Bara revbenens form som avtecknade sig tydligt i det skarpa skenet från taklampan. Hennes tunna armar och ben föreföll onaturligt långa där de stack ut från bälgen; ett ungt träd, överdraget med mänsklig hud (Ajvide Lindqvist 2015:305).

Citatet visar hur Elis kropp är i fokus i denna berättelse och då speglar det kvinnliga. Elis själ är inte på samma sätt diskuterad som hens kropp.

Elis kropp kan ses i Rädde Ofelia-diskursen med flickor som sårbara offer och med bräckliga kroppar (Nilson 2017:158). Eli beskrivs som kan ses ovan som så smal att det blir onaturligt. Detta sätter sig emot den bild Eli ibland ger ut som troligt stark i syn av flickmaktssdiskursen (Nilson 2017:158). Bland annat blir Oskar imponerad när Eli öppnar en tung port utan att använda båda händerna (Ajvide Lindqvist 2015:37). I Eli finns det en blandning av ett utseende som får de andra karaktärerna att se hen som försvarslös och ett inre med en övernaturlig styrka.

5.2 Eli som pojke

Eli i Håkans ögon är en kille då han har en onaturlig dragning till pojkar. Detta blir tydligt när Håkan märker att det är över för honom och att han inte kommer att klara av uppdraget att skaffa föda till Eli. Han uttrycker det som att Eli är en pojkängel som ska ta honom därifrån för att vara tillsammans för alltid:

Genom skriket och smällarna mot dörren tänkte han på sin älskade. På tiden de haft tillsammans. Han frammanade bilden av sin älskade som en ängel. En pojkängel som nu sänkte sig ner från himlen, bredde ut sina vingar, kom för att hämta honom. Bära honom med sig. Dit där de alltid skulle vara tillsammans. Alltid (Ajvide Lindqvist 2015:116).

Detta citat visar Håkans syn på Eli som pojke. Alltså följer Håkans syn på Eli som flicka inte det performativa antagandet samhället har gjort av hen. Detta kan spegla en önskan från Håkan om att Eli ska vara pojke eller att hen vid ett tillfälle hette Elias och bar det manliga könet innan hen blev kastrerad (Ajvide Lindqvist 2015:310-311).

Eli följer till viss del flicknormen men i ett avseende märker Oskar något som han inte anser passar bilden han skapade av hen som flicka. Oskar anser att Elis röst inte är så ljus som han förväntade sig att den skulle vara (Ajvide Lindqvist 2015:35). Detta tyder på att Eli inte passar i det facket Oskar placerat hen i. Performativt hade Oskar vissa antaganden när han bevittnade en människa han tänkt var en flicka och sedan när han hör Elis röst bryter detta mot den performativitet han byggt upp kring Eli och han reagerar på detta (Butler 1988:519). Detta är en pusselbit till att Eli inte är vad Oskar tror att hen är.

Det är inte mycket ledtrådar läsaren får om Elis uppväxt men den första är när ett av Elis offer går in i en trans och ber om en berättelse och Eli berättar om en ung pojke som levde förr men inte dög för arbete och var satt att delta i en tävling (Ajvide Lindqvist 2015:141). Nästa inblick är när Oskar och Eli delar en kyss och Oskar får en inblick i denna tävling som Eli deltog i på slottet (Ajvide Lindqvist 2015:242). Den sista inblicken Oskar får i att Eli skulle ha varit en pojke är när de bråkar och Eli ber Oskar att bli hen och kysser honom. I denna scen förlorar Eli sitt kön (Ajvide Lindqvist 2015:309-311).

Oskar i sin svårighet att förstå sig på Elis kön får ett uppvaknande när Eli avslöjar sitt pojknamn för honom som är Elias (Ajvide Lindqvist 2015:256). Oskar påpekar att detta är ett killnamn och Eli säger att det är det (Ajvide Lindqvist 2015:256). Efter detta finns fortfarande en förvirring angående Elis kön och Oskar tänker vid ett senare tillfälle ”Hon är...han är...”

som att han rättar sig i sina tankar att Eli som han trott var en flicka är en pojke (Ajvide Lindqvist 2015:304).

5.3 Eli som *ingenting*

Eli själv refererar till sig som *ingenting*. För att koppla tillbaka med det citat som fick inleda hela denna uppsats förklarar Eli för Oskar att han inte har chans på hen för hen är ingen flicka och Oskar förstår inte när hen menar att hen inte är något varken pojke eller flicka (Ajvide Lindqvist 2015:152-153). Samma ämne tar Eli upp när hen frågar Oskar om han hade tyckt om hen även "[o]m jag inte var en flicka" (Ajvide Lindqvist 2015:113). Oskars svar tyder på att han inte ännu förstått vad detta innebär men svarar ändå tillslut att han skulle det (Ajvide Lindqvist 2015:113).

Eli bryter mot den cisnormativitet som finns i samhället och som Holmqvist menar består av att en människa uppfattas som tillhörande samma kön hela livet (2020:172). Elis könsidentitet är flytande då hen har fötts som pojke och förlorat sitt kön. Eli blottar sig själv för Oskar och det framkommer att det inte finns någonting mellan benen: "Ingen skåra, ingen penis. Bara en slät yta av skinn" (Ajvide Lindqvist 2015:305). Vid denna scen refereras Eli fortfarande till som *henne* runt Oskar. I denna scen påpekar Oskar att Eli inte har en penis och Eli svarar att hen haft det och nu ändras perspektivet och Oskar gick "förbi honom" (Ajvide Lindqvist 2015:306). Senare i samma scen frågar Eli om han förstår att hen inte är en flicka och Oskar blir arg och tar "ett steg bort från henne" (Ajvide Lindqvist 2015:306). Denna fluktuerande könsidentitet som Eli får runt Oskar kan spegla den identitet Eli refererat till som *ingenting* men att Oskar har svårt att sätta ord på detta och då flyter mellan *honom* och *henne*.

Ungdomsromaner innehåller ofta en förvandling av ungdomars kropp och detta påverkar individens identitet (Nilson 2017:149). En stor del av Elis identitet låg i hens kön och nu när det är borta är Eli vad hen refererar till som *ingenting*. Hur Eli förlorat sitt kön framkommer när hen kysser Oskar och ser ett gammalt minne från Eli där en man har bundit fast hen och kapar av hens penis (Ajvide Lindqvist 2015:311). Oskar ser mellan Elis ben och skymtar ett rosa ärr format som en fläck (Ajvide Lindqvist 2015:313). Detta tyder på förlusten av sitt kön som en händelse som formar Elis identitet från och med samma händelse. Detta är ett tema i ungdomsromaner att inte passa in i sin kropp och vara något emellan pojke och flicka som Eli faller under (Nilson 2017:156-157).

En möjlig förklaring är att Eli inte följer transnormen och Pulliam menar att i litteratur är monstren ofta en underordnad flicka (i Nilson 2017:151) medan Holmqvist påpekar att kvinnor identifierade sig som män för att få samhällliga fördelar (2016:33). I Elis fall identifierar hen sig som ingenting men spelar på flicknormen och ibland pojknormen för att få sympati. Eli uttrycker själv att hen skaffat hjälp med att ta kontakt med Håkan i och med att hen sagt: ”Du ska vara med mig. Du ska hjälpa mig. Jag behöver dig. Och jag ska hjälpa dig” (Ajvide Lindqvist 2015:191). På samma sida framkommer det att Håkan rörde unga pojkar och de går här in i ett förbund för att hjälpa varandra. Håkan får ”ömhet” (Ajvide Lindqvist 2015:191) och Eli får blod.

Själva genuskonstruktionen och dess rubblighet kan relateras till Eli som *ingenting* då detta är oberoende av könet (Butler 2007:56). En person föds inte till ett kön utan det konstrueras (Butler 2007:58). Eli i förlorandet av sitt kön har antagit en *ingenting* identitet då hens könsidentitet var djupt rotad i könet. Butlers idé om skapandet av kön är en ställning att anta om Elis könsidentitet som flytande.

En av de få karaktärer som har svårigheter att kategorisera Eli är Jocke, en av alkoholisterna som faller offer för Elis hunger. När han ser henne för första och sista gången uttrycker han det som att: ”Han hade kanske bara blivit nedslagen [...] Eller hon. Var det en flicka var det där sista mindre sannolikt [...] Barnets kropp var ganska liten och tunn, förmodligen en flicka” (Ajvide Lindqvist 2015:68-69). I Jockes tankegång går han fram och tillbaka mellan en pojke och en flicka men bestämmer sig senare för att det förmodligen är en flicka. Detta citat tyder dock på en svårighet att definiera Eli som inte många andra karaktärer haft.

Förutom Oskar är Lacke en av de få karaktärer som blir införstådd i Elis könlöshet som fått hen att anta en *ingenting* identitet. Lacke bryter sig in i Elis lägenhet för att döda hen efter att Virginia dog till följd av Elis attack. Han är en av de karaktärer som fått en glimt av Elis kön eller mer korrekt avsaknad av kön. Lacke uttrycker det som ”inget könsorgan. Pojke eller flicka? Spelade ingen roll” (Ajvide Lindqvist 2015:380-381). Lacke som Jocke har en svårighet att identifiera Elis kön och detta skulle kunna ses som en följd av att ett kön inte existerar och Eli själv identifierat sig som något annat än pojke eller flicka.

Färg är starkt kopplat till Elis val av kläder som speglar normer som finns i samhället som nämnts ovan. De vita trosorna har redan analyserats som att tillhöra flickkläder men färgen ska analyseras vidare här. Enligt Meghamala *m.fl.* speglar vit färg, renhet och neutralitet och kommunicerar en oberörbarhet (2016:116). Renheten och orörbarheten kan bero på att Eli förvandlats till vampyr som barn och då hens avstånd från det vuxna sexlivet speciellt runt

Oskar som själv är ett barn utan förväntningar på sex. Det kan också spegla neutraliteten i Elis kön. Ett hen som förklarar är ”ingenting” (Ajvide Lindqvist 2015:153) varken pojke eller flicka.

5.4 Triangelndrama och sexualitet

Håkan är avundsjuk på Oskar och Elis förhållande och ser honom som en rival för Elis hjärta. Detta blir tydligt med följande sekvens: ”Igår kväll hade han legat i sin säng med fönstret på glänt. Hört när Eli skildes från den där Oskar. Deras ljusa röster, skratt. En...lätthet han aldrig kunde uppbåda. Hans var det blytunga allvaret, kraven, lusten” (Ajvide Lindqvist 2015:99). Oskar vet inte att han tävlar med Håkan då han tror det är Elis far men Håkan ser Oskar som en möjlig flyktväg för Eli bort från honom.

Oskar och Eli använder morsekod för att skicka meddelanden till varandra genom väggen i sina lägenheter, något som gör Håkan orolig. Håkan överväger att själv knacka meddelande till Oskar för att få en glimt in i deras liv och vad de talar om men han kopierar istället koden för att kunna följa med i deras konversationer. Håkan refererar själv till det som ”avundsjuka” (Ajvide Lindqvist 2015:100). I denna triangel kan ett queer läckage synas (Holmqvist 2020:173). Den queerteoretiska triangelläsningen (Holmqvist 2020:174) består av Håkan, Oskar och Eli. Oskar tror att Håkan är Elis far och ser därför inte honom som ett hot men Håkan känner av Elis dragning från honom mot Oskar och Håkan blir som besatt av avundsjuka.

Förutom att bli en del av den queerteoretiska triangeln bryter denna trio mot queer temporaliteten då de tre går utanför tvåsamhetsnormen som innebär att ha en partner åt gången varken fler eller färre och att ett par inte ska avstå från sex men leva tillsammans (Holmqvist 2020:177). Eli går med på Oskars förfrågan om han har chans på hen samtidigt som Elis förhållande till Håkan kvarstår (Ajvide Lindqvist 2015:153). Eli är motvillig mot att bli rörd av Håkan men frågar Oskar om han vill pussas (Ajvide Lindqvist 2015:153). Alltså går Eli ifrån det första förhållandet hen ingått i för att inleda ett annat djupare förhållande med Oskar innan ett uppbrott skett med Håkan.

Förutom Håkan och Oskar har Eli sina offer hen kommer nära under akten av att suga blod. Det finns en sexuell anspelning på själva akten att suga blodet ur sina offer (Jones i Höglund 2010:3). I ljuset av att sugandet av blod kan liknas vid en sexuell förbindelse kan Elis val av offer undersökas närmare. Elis offer består av både män och kvinnor. Precis som

Elis egna könstillhörighet är flytande kan hans sexuella läggning vara det med. Att det inte finns en preferens mellan män och kvinnor utan själva njutningen är vad Eli vill åt och att tillfredsställa sina behov noteras av Andersson men att det i detta fall enbart skulle vara en överlevnadsstrategi (2008:22-23) vilket är något som kan motsättas då Eli ändå väljer sina offer som till exempel Tommy i källaren (Ajvide Lindqvist 2015:327).

Då Eli inte primärt skaffar sin egen mat finns det en anledning att tolka Håkans offer i ljuset av Jones idé om den sexuella anspelningen i förhållandet av tömmandet på blod av sina offer. Håkans offer är enbart unga pojkar och han väljer också sina offer med noggrannhet. Under hans första mord ser han först en liten flicka som han skonar (Ajvide Lindqvist 2015:16). Sedan avfärdar han en äldre man och två flickor i tjugooårsåldern (Ajvide Lindqvist 2015:21). Håkan överväger om han måste ta första bästa som visas i följande citat: ”Han tittade på klockan. Om knappt två timmar skulle det vara mörkt. Hade det inte kommit någon passande inom en timme, fick han ta första bästa. Måste vara hemma innan det blev mörkt” (Ajvide Lindqvist 2015:21). Håkans övervägande av att ta första bästa offer tyder på en önskan att få välja och vraka. När han väl hittar ett lämpligt offer är det en pojke som är tretton eller fjorton år gammal (Ajvide Lindqvist 2015:24). Detta speglar den preferens Håkan har som är unga pojkar (Ajvide Lindqvist 2015:191).

Håkans andra offer är också en ung pojke och innan han överfaller pojken som är i samma ålder som det tidigare offret ser han på honom när han byter om och ejakulerar (Ajvide Lindqvist 2015:108). Även fast Håkan inte själv suger blodet ur sina offer drar han själv ut blodet från deras kroppar med sin kniv och här framträder ett mönster. Håkans faiblesse för unga pojkar blandat med att han attraheras av ett av sina offer kommer bli anledningen för att dessa scener ska läsas in i ljuset av samma idé som applicerats på Eli.

Vampyrer förlorar ofta sin potens och ett vanligt sätt är genom kastrering eller avhållsamhet eller att förvandlingen skett som barn och individen får då inte uppleva den delen av vuxenvärlden (Höglund 2010:5-6). Eli har som nämnts förlorat sin potens genom kastrering men hittar ändå en annan att dela ett sexuella ungänge med i Håkan som är en pedofil och ser Eli som en ung pojke att exploatera då han i ”sällsynta stunder... [fått] ömhet” av Eli (Ajvide Lindqvist 2015:191). Däremot har forskning visat på att vampyrer ser det som att människans sexualitet har språrat ut och detta för företeelser som pedofili (Höglund 2010:7) alltså Håkans onaturlig dragning till barn.

5.5 Filmatiseringarna av *Låt den rätte komma in*

Låt den rätte komma in har filmatiserats både på svenska och engelska. Dessa filmatiseringar tar i olika grad upp könspektivet. Nedan kommer en genomgång av båda filmerna men en gemensam faktor är att ingen av dessa filmatiseringar skildrar scenen där Eli får sitt kön avkapat. Att se dessa filmer utan den kontexten kan skapa en annan tolkning som kommer att ses i diskussionen av de två filmerna.

5.5.1 Alfredsons filmatisering

Verket som undersökts finns också filmatiserat med Ajvide Lindqvist deltagande i manus och baserat på hans verk. Här finns ett antal scener som visar på hur ett queerperspektiv kan framkomma i en film baserat på ett queertverk. Överlag är filmen mindre kopplad till samma perspektiv än det skriftliga verket. En scen som inleder tittarens tankar om Elis könstillhörighet är när hen frågar Oskar om han hade tyckt om hen om hen inte var en flicka (Alfredson 2008:40,16) och Oskar svarar att det hade han väl. Som tittare är det inte helt självklart vad som menas med att inte vara flicka men denna scen öppnar för en queertolkning av verket.

Oskar frågar Eli om han har chans på hen och svaret blir att hen inte är en flicka och Oskar frågar igen om han har chans på hen. Här igen är det öppet för tolkning av vad som menas med att inte vara flicka (Alfredson 2008:54,01). Filmen kopplat till det skriftliga verket kan skapa en tydligare bild av komplexiteten som gömmer sig bakom dessa scener. Delen i det skriftliga verket med att Eli får sin penis avkapad är inte med och detta är en viktig del av att förstå identitetsskapandet Eli gjorde efter att hen förlorat sitt kön.

En av ledtrådarna tittaren får till att Eli skulle varit en man är att Eli vid två tillfällen antar vad som kan vara en vuxen mans form och en av scenerna är när hen slickar Oskars blod från golvet och då antar vad tittaren kan spekulera är hens sanna form (Alfredson 2008:01.05.17, 01.25.33). Det finns dock inget bevis på att detta är en man eller att det är Elis sanna form då ingen förklaring ges till förlusten av Elis kön.

Eli följer performativiteten i detta verk också då hen har längre hår samt kläder kopplat till en flicka vilket gör att Virginia säger att "hon" smittat henne (Alfredson 2008:01.20.06). Alltså antas Eli vara en flicka för hennes utseende. Samma antagande görs av Oskar då han säger att Eli kan låna en klänning av hans mor och precis efter syns ärret där underlivet eller

penisen skulle sitta (Alfredson 2008:01.26.37). Detta skiljer sig också från det skrivna verket där Eli får välja kläder själv och väljer en klänning (Ajvide Lindqvist 2015:313).

5.5.2 Reeves filmatisering

Manuset i denna filmatisering är baserat på *Låt den rätte komma in* men utan Ajvide Lindqvists deltagande. Denna version har färre inslag av queer än den svenska versionen. Eli eller Abby som hen heter i denna version antas också i detta verk vara en flicka då hen refereras till som ”girl” av Owen som är denna versions Oskar (Reeves 2010:39.27).

Vissa scener är lika då Abby/Eli frågar Owen/Oskar om han fortfarande hade tyckt om hen om hen inte var en flicka (Reeves 2010:43.40). Detta sker en andra gång när Owen/Oskar frågar Abby/Eli om hen vill vara hans flickvän och Abby/Eli svarar att hen inte är en flicka något Owen/Oskar ifrågasätter och får som svar att hen är ”nothing” (Reeves 2010:01.00.37). Detta utan scenen där den androgyne vampyrens får sitt kön avskuret kan ha en annan betydelse än en alternativ könsidentitet. Att vara *nothing* kan också betyda att vara vampyr och då icke mänsklig.

Precis som i den svenska versionen låter Owen/Oskar Abby/Eli låna en klänning av hans mor och uttrycker just att Abby/Eli får låna en klänning (Reeves 2010:01.25.33) inte att Abby/Eli skulle få välja kläder själv och här förekommer alltså inte heller ett spel som Foucault menade (1980:74). Detta verk av de tre innehåller minst utrymme för könliga tolkningar.

5.6 Didaktiska implementeringar för romanen

Clark & Blackburn tar upp hur elever kan känna sig splittrade när det gäller lärares involvering i LGBT frågor (2009:25). För att flytta detta till en svensk kontext ska styrdokumentet granskas. I styrdokumentet för svenska på gymnasienivå uttrycks det att:

Undervisningen ska också leda till att eleverna utvecklar förmåga att använda skönlitteratur och andra typer av texter samt film och andra medier som källa till självinsikt och förståelse av andra människors erfarenheter, livsvillkor, tankar och föreställningsvärldar. Den ska utmana eleverna till nya tankesätt och öppna för nya perspektiv (Skolverket.se 2010:1).

För att kunna delge dessa perspektiv måste lärarna också lära ut minoritetens perspektiv. Precis som det har blivit en självklar del i undervisningen att lära ut om etniska minoriteter

och kvinnofrågan bör LGBT frågor ta en lika självklar plats i undervisningen (Young 2012:10).

Clark & Blackburn har forskat i en annan kontext än den svenska skolan men detta kommer att flyttas till en svensk kontext. Precis som English language arts klassrum kan vara en kontext att arbeta emot homofobi och sexism i skolan (Clark & Blackburn 2009:25) kan den svenska kontexten och svenklassrummet också appliceras. Clark & Blackburn menar på att ett av de bästa sätten att arbeta emot homofobi och sexism i skolan är genom LGBT-litteratur (2009:25). I den svenska kontexten skulle detta kunna vara ett lika användbart sätt. För någon som inte förstår sig på LGBT frågor eller dess kamp kan det vara ett förtjänstfullt sätt att sätta sig in i någon annans liv med andra förhållanden. Genom litteratur kan andras perspektiv genomlevas. Ett exempel på svensk litteratur för ett svenskt klassrum i en svensk kontext är *Låt den rätte komma in* som kan vara ett lämpligt verk att introducera ämnet med.

Här kommer en genomgång för varför *Låt den rätte komma in* kan vara användbart. Det finns flera viktiga frågor i detta verk som mobbning, könsfrågan och identitetskapandet. Alltså kan flera viktiga frågor tacklas under läsningen av ett verk. Samtidigt innehåller denna roman en annan tydligare handling som är vampyrberättelsen. Alltså kan lärare implementera de svårare frågorna i läsningen av ett nöjesverk. Oftast innehåller svenskundervisningen inte skräcklitteratur och därför kan detta tas upp i samband med verket. Framsidan är också mer neutral till denna typ av frågor och därför kan elever läsa verket i skolan utan att dra till sig oönskad uppmärksamhet men ändå få en inblick i verkets svårbehandlade ämnen.

För att kunna säkerställa en fördelaktig läsning av ett verk som *Låt den rätte komma in* måste institutionen med lärare och elever skapa ett klimat för detta. Clark & Blackburn menar på att om institutionen bakom ses som homofobisk och heterosexistisk kan läsningen av LGBT-litteratur ge en negativ effekt (2009:26). Ett sätt att främja ett positivt klimat är att se elever som LGBT-personer eller heterosexuella allierade och homofobi blir då icke-normativt (Clark & Blackburn 2009:28). En annan främjande åtgärd är att som lärare vara värderande, partisk och politisk (Clark & Blackburn 2009:31). Detta relateras till svenska styrdokument och att våga ta upp de svåra frågorna och den litteratur som främjar detta. En del i lärares uppdrag kan ses genom följande citat:

Utbildningen ska förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingar som det svenska samhället vilar på [...] Var och en som verkar inom skolan ska också främja aktning för varje människas egenvärde och respekt för vår gemensamma miljö (Skolverket.se 2011:1).

Detta faller under att ta ställning för människans värde och de demokratiska värderingar som Sverige tror på.

Weinberg tar vidare upp att använda ett visst språk är viktigt i att skapa ett fördelaktigt klassrumsklimat. Flera av dessa punkter handlar om att inte anta saker som att alla är heterosexuella, eller att LGBT är ett problem, eller anta att eleverna hamnar i ett visst fack alltså under en viss etikett samt inte göra antaganden om identitet (Weinberg 2009:50). Vissa punkter handlar om att inte dela med sig av det som hörts i förtroende. Men också att tänka över sitt eget språk och att konfrontera när mobbning och partiskhet förekommer (Weinberg 2009:50-51).

Detta är något alla som arbetar på en skola skulle kunna överväga, alltså om ens eget språk är inkluderande och hur det kan låta i någon annans kontext. En liten omsägning kan innebära en stor skillnad för någon som inte passar in i den norm samhället skapat. Detta kan handla om vad Young påpekar om att sociala och emotionella behov går hand i hand med akademiska behov och att akademiska resultat kommer i kläm om de blir utsatta under skoltiden (2012:8).

En av de fyra tankarna elever har som kunde underlätta deras skoltid som LGBT-personer är att lärare ska involvera sig själva när de hör skällsord (Young 2012:9). Detta kan kopplas ihop med att lärare inte ska vara neutrala som beskrivs ovan. Elever behöver och vill ha en tydlig ledare som guidar eleverna till en fostran. Detta som nämnt ovan är också ett av lärarnas många uppdrag för att flytta den forskning som nämnts till en svensk kontext med svenska styrdokument där lärare ska vara involverade i elevers skolgång. Den didaktiska delen avslutas med Youngs notering av att heterosexuella ungdomar också lider i ett homofobiskt klimat och därför är det viktigt för alla att arbeta med dessa frågor på skolor (2012:10).

6. Slutsatser

Det huvudsakliga syftet med denna uppsats var att undersöka de queerteoretiska element som förekommer i *Låt den rätte komma in* och främst kopplat till en androgyn vampyr vid namn Eli och i längden hens relationer till de två männen i hens liv och hens offer. Det kommer att förtydligas vad som framkommit i diskussionsavsnittet när den första frågeställningen tas upp.

En annan del av syftet var att jämföra de två filmerna som finns till hands för att göra denna uppsats multimodal. De båda filmerna är mindre queerfärgade än det skriftliga verket då ingen av dem avbildade scenen där Eli får sitt kön avkapat. Vad som är gemensamt för de båda filmerna är att Eli/Abby antas vara en flicka och uttrycker att hen inte är det men de båda filmatiseringarna är klart mindre drivande i könsfrågan än det skriftliga verket.

Frågeställningarna som har försökt besvaras ska appliceras för sig i följande stycken och den första frågeställningen var ”Hur bidrar författarens val av att skildra Eli som både *hon* och *han* till att utmana binära könsnormer och öppna upp för en queerläsning utöver Eli av *Låt den rätte komma in*?” och är huvudfokuset i denna uppsats. Vad som framkommit i diskussionen av denna uppsats är att Eli anses tillhöra tre människotyper: *flicka*, *pojke* och *ingenting*. Var Eli hamnar på denna skala beror starkt på vilken annan karaktärs ögon Eli ses ur. Mycket av Eli kan tolkas genom performativitet för att förstå de placeringar hen har blivit indelad i och varför. Elis kläder spelar en stor roll i detta och jämförelsen mellan Eli och en katt samt hens kropp. Eli refereras till som både en *han* och en *hon* och ibland i samma scen vilket tyder på en förvirring i vissa karaktärers syn på Elis identitet. Detta verk innehåller brott mot cisnormativiteten och mycket av Elis identitet låg i hennes kön och avkapandet av detta formade om hens identitet.

För att förflytta denna queerläsning utöver Eli kan hens triangelrelation till Håkan och Oskar samt hens förhållande till sina offer tolkas. Elis sexualitet kan kopplas till hens förhållande med två män samtidigt och hens sexualitet gentemot samma män. Tolkning om sexualitet kan åläggas relationen till offren av både Eli och Håkan. Eli har en öppen sexuell läggning och Håkans offer speglar hans preferens för unga pojkar.

Den sista delen av syftet var att undersöka queer i skolan och hur *Låt den rätte komma in* kan användas i en svensk kontext. Det mesta som skrivits om kön samt sexualitet kopplat till skolan är på engelska och därför har kontexten flyttats till Sverige med hjälp av svenska styrdokument. Den andra frågeställningen kommer att användas i diskussionen för detta

syftet. Frågeställningen lyder: ”Hur kan ett klimat skapas för att kunna läsa litteratur som tar upp frågor om kön och genus som *Låt den rätte komma in* och hur kan verket användas i undervisningen för en svensk kontext?” och var fokuset för den didaktiska delen av diskussionen.

För att kunna följa svenska styrdokument krävs ställningstagande. Att läsa LGBT-litteratur är ett av de mest effektiva sätten att arbeta emot homofobi och sexism i skolan. Litteratur kan vara ett utmärkt sätt att genomleva andra perspektiv oavsett könstillhörighet eller sexuell läggning och ett verk för den svenska kontexten är just *Låt den rätte komma in* eftersom den tar upp flera viktiga frågor för elever.

Lika viktigt som vilket verk som används i undervisningen är klimatet i skolan viktigt. Institutionen bakom måste ses på ett visst vis och detta är icke homofobiskt och heterosexistiskt. Hur elever ses och vilket språk som talas är en del av att skapa ett fördelaktigt klimat. Det som sägs relaterar till både elever och lärare och att lärare behöver ingripa när elevers språk inte skapar ett fördelaktigt klimat. Klimatet är viktigt för eleverna presterar bättre när deras sociala och emotionella behov uppfylls och att alla påverkas i ett homofobiskt klimat, även heterosexuella elever.

Då det framkommit att elevers skolgång kan bli lidande av ett icke fördelaktigt klimat är detta viktigt för samhället i stort. Elever behöver ges de bästa förutsättningarna för att lyckas i skolan och sedan vidare ute i samhället. Queerläsningar och dess användning för skolan skulle kunna appliceras på samma sätt fast med andra verk för att komma längre inom forskningen för svensk skola då forskningen där för närvarande är knapp. Ett annat forskningsområde som skulle kunna ägnas energi är John Ajvide Lindqvist författarskap och hans glidning i sin egen syn på karaktären Eli.

6.1 Sammanfattning

Denna uppsats har bestått av att utföra en queerläsning av *Låt den rätte komma in*. Frågeställningarna var som följande: ”Hur bidrar författarens val av att skildra Eli som både *hon* och *han* till att utmana binära könsnormer och öppna upp för en queerläsning utöver Eli av *Låt den rätte komma in*?” samt ”Hur kan ett klimat skapas för att kunna läsa litteratur som tar upp frågor om kön och genus som *Låt den rätte komma in* och hur kan verket användas i undervisningen för en svensk kontext?” och har analyserats för att besvaras i diskussionsavsnittet.

Ett antal artiklar har använts för syftet att genomföra en queerläsning av verket och Sam Holmqvist är grunden för tidigare forskning men artiklar har också valts för att undersöka den didaktiska ingången för uppsatsen. De är i en kontext som inte är svenska men kommer att placeras i en svensk kontext i diskussionen. Teorierna är Michel Foucault och Judith Butler som båda är avsevärt viktiga namn inom queerfältet. Inom Foucauldianska teorier kommer blottandet av kön och maskerandet av samma företeelse tas upp samt sanningen om könet och hur det framkommer. Butlers områden av studie är konstruktionen av genus genom kultur, distinktionen mellan kropp och själ samt performativitet.

Diskussionen har delats upp i ett antal underrubriker då Eli ses som *flicka*, *pojke* och *ingenting*. Sedan kommer också en del dedikerad till Elis förhållande till Håkan och Oskar samt hens sexuella läggning och impotens. I diskussionen tas karaktärernas syn och användande av pronomen upp, Elis kläder och det performativa, exponeringen av Elis kön samt Elis jämförelse med en katt och Tintomara. Andra element som kommer beröras är Elis kropp, cisnormativiteten, konstruktionen av kön samt identitet kopplat till Eli.

Filmatiseringarna av romanen kommer kortfattat att tas in i diskussionen för att göra denna uppsats multimodal. Båda filmerna är mindre influerade av queera inslag än det skriftliga verket och ingen av filmerna skildrar scenen där Eli får sitt kön avkapat. I båda filmerna antas Eli/Abby vara en flicka men påpekar att hen inte är det. Alfredsons filmatisering tar i större grad upp könsfrågan med att visa ärret där könet skulle finnas och visa en äldre mansliknande karaktär vid två tillfällen.

I didaktikdelen av diskussionen tas fördelar med LGBT-litteratur upp och varför *Låt den rätte komma in* är fördelaktig för ett svenskt klassrum. De artiklar som används har flyttats till en svensk kontext med hjälp av svenska styrdokument. Att lärare inte ska förhålla sig neutralt i LGBT-frågor tas upp samt vilket språk och vilken syn lärare ska ha för att påverka sin organisation positivt. En elevs mående i skolmiljön påverkar dess betyg och i ett homofobiskt klimat lider alla.

Referenslista

Litteratur:

- Ajvide Lindqvist, John 2015: *Låt den rätte komma in*. [Ny utg.] Stockholm: Ordfront.
- Andersson, Kristina 2008: Diva-portal: Den okönade vampyren i John Ajvide Lindqvists alternativa skräckroman: *Låt den rätte komma in*.
<https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:238638/FULLTEXT01.pdf> (hämtad 2024-03-28).
- Berg, Martin & Wickman, Jan 2010: *Queer*. 1. uppl. Malmö: Liber.
- Berkeley.edu: Judith Butler: <https://vcresearch.berkeley.edu/faculty/judith-butler> (hämtad 2024-03-27).
- Butler, Judith 2007: *Genustrubbel. Feminism och identitetens subversion*. Göteborg: Daidalos.
- Butler, Judith 1988: Performative Acts and Gender Constitution: An Essay in Phenomenology and Feminist Theory. I: *Theatre Journal* 40 [4]. S. 519-531.
<https://www.jstor.org/stable/3207893> (hämtad 2024-04-12).
- Cavallin, Anna 2005: ”Androgynens kön - en feministisk läsning av C.J.L. Almqvists *Drottningens juvelsmycke*”, i: *Feministiska litteraturanalyser 1972-2002*, Arping, Åsa & Nordenstam, Anna (red.), Lund: Studentlitteratur.
- Clark, Caroline T. & Blackburn, Mollie V. 2009: Reading LGBT-Themed Literature with Young People: What’s Possible?. I: *The English Journal* 98 [4]. S. 25-32.
<https://www.jstor.org/stable/40503257> (hämtad 2024-04-18).
- Foucault, Michel 1980: *Sexualitetens historia. 1. Viljan att veta*. Stockholm: Gidlund.
- Fyhr, Mattias 2022: *Svensk skräcklitteratur 2. Skeletter, svepta i likduk, står vid fönstren i det hemska Necropolis: från 1850-tal till 2010-tal*. Lund: Ellerströms.
- Holmqvist, Sam 2020: ”Att läsa queert. Queerteoretiska perspektiv på skönlitteratur”, i: *Litteraturvetenskap II*, Hedberg, Andreas, Schottenius Cullhed, Sigrid & Svedjedal, Johan (red.), Lund: Studentlitteratur.
- Holmqvist, Sam 2016: Att skriva transhistoria. Cisnormativitet och historiens könsöverskridare. I: *Tidskrift för genusvetenskap* 37 [4]. S. 29-50.
https://www.researchgate.net/publication/361212982_Att_skriva_transhistoria_Cisnormativitet_och_historiens_konsoverskridare (hämtad 2024-04-12).

- Höglund, Anna 2010: Inu: Den impotente vampyren? Vampyrer och sexualitet i den samtida vampyrromanen. <https://open.lnu.se/index.php/hn/article/view/96/83> (hämtad 2024-04-02).
- Meghamala, Tavaragi, S. & Sushma, C. 2016: Colors and Its Significance. I: *International Journal of Indian Psychology* 3 [7]. S. 115-131. <https://doi.org/10.25215/0302.126> (hämtad 2024-04-04).
- Nilson, Maria 2017: ”Om genus, sexualitet och makt i fantastik och vampyrberättelser för ungdomar”, i: *Samtida svensk ungdomslitteratur: analyser*, Warnqvist, Åsa (red.), Lund: Studentlitteratur.
- Patel, Runa & Davidson, Bo 2019: *Forskningsmetodikens grunder: att planera, genomföra och rapportera en undersökning*. Femte upplagan. Lund: Studentlitteratur
- Skolverket.se: Gymnasieskolan 2011:
<https://www.skolverket.se/download/18.192dfce916aff44f9af6a4/1560325112335/F%C3%B6rslag%20%C3%A4roplan%20grundskolan.pdf> (hämtad 2024-04-19).
- Skolverket.se: Svenska 2010:
<https://www.skolverket.se/undervisning/gymnasieskolan/laroplan-program-och-amnen-i-gymnasieskolan/gymnasieprogrammen/amne?url=907561864%2Fsyllabuscw%2Fjsp%2Fsubject.htm%3FsubjectCode%3DSVE%26version%3D8%26tos%3Dgy&sv.url=12.5dfce44715d35a5cdfa92a3> (hämtad 2024-04-19).
- Spargo, Tamsin 1999: *Foucault and queer theory*. Cambridge: Icon.
- Svenska.se: Svenska Akademiens ordlista 2015: <https://svenska.se/saol/?id=1105387&pz=3> (hämtad 2024-04-24).
- Weinberg, Michael 2009: LGBT-Inclusive Language. I: *The English Journal* 98 [4]. S. 50-51. <https://www.jstor.org/stable/40503261> (hämtad 2024-04-18).
- Wijkmark, Sofia 2012: Naturen och det kusliga. Nedslag i samtida svensk skönlitteratur. I: *Tidskrift för litteraturvetenskap* [1]. S. 5-16. <https://doi.org/10.54797/tfl.v42i1.11713> (hämtad 2024-04-10).
- Young, Abe Louise 2012: LGBT Students Want Educators to Speak Up for Them. I: *Educational Horizons* 91 [2]. S. 8-10. <https://www.jstor.org/stable/42927159> (hämtad 2024-04-18).

Videos:

Alfredson, Tomas 2008: [Film]. *Låt den rätte komma in*. Sverige: EFTI. Netflix (hämtad 2024-04-06).

Reeves, Matt 2010: [Film]. *Let me in*. Amerika: Hammer. HBO Max (hämtad 2024-04-12).

Text Publishing 2009: [YouTube]. John Ajvide Lindqvist talks about *Let the Right One In*. Australien: YouTube <https://www.youtube.com/watch?v=HmY9hMymqkM> (hämtad 2024-04-24).